

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA

DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJĄ

2024 m. sausio 26 d. Nr. 4D-2023/1-1250

Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2023 m. gruodžio 19 d. gavo X (toliau – Pareiškėjas) skundą dėl Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos (toliau – URM arba Ministerija) pareigūnų galimo piktnaudžiavimo ir biurokratizmo, nepateikiant atsakymo į kreipimąsi (toliau – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde rašo:

2.1. „Spalio 27 d., 2023 m. iš savo el. pašto dėžutės <...> išsiunčiau el. laišką LR Užsienio reikalų ministerijai (URM) el. pašto adresu <...>. El. laiškas nebuvo pasirašytas elektroniniu ar paprastu parašu. Rašydamas laiką nurodžiau savo vardą be pavardės. Laišką išsiunčiau iš savo namų kompiuterio, taigi turėjo matytis IP adresas“ (šios ir kitų citatų kalba bei skyryba netaisyta).

2.2. „Spalio 30 d., 2023 m. gavau atsakymą, kad „Vadovaujantis Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėmis, Jūsų paklausimas turi būti pasirašytas. Prašytume atsiųsti pasirašytą paklausimą, taip pat jame nurodyti savo vardą ir pavardę. Pagarbiai. Užsienio reikalų ministerija“. Įdomiausia, kad atsakydami į pradinį mano el. laišką URM darbuotojas neprisistatė. Tai įdomiai atrodo, kai anonimas paprašo prisistatyti. Savotiškas požiūris į pareiškėjus.“

2.3. „Spalio 30 d., 2023 m. atsakiau į gautą el. laišką kartu pridėjau pasirašyto prašymo skaitmeninę kopiją. Jau Gruodžio 20 d., 2023 m., bet dar negautas atsakymas iš URM. Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos. Tokį pat pareiškimą siunčiau ir reg. laišku, kurio nr. RE327216627LT, bet jis kažkodėl nepasiekė gavėjo.“

3. Skunde Seimo kontrolierės prašoma „patikslinti, kodėl nebuvo pateiktas atsakymas pareiškėjui per numatytą terminą“.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Pareiškėjas su Skundu pateikė šiuos dokumentus, kuriuose nurodyta toliau pateikiama informacija:

4.1. Pareiškėjo 2023 m. spalio 27 d. el. laiške, adresuotame Ministerijai (pažymos 2.1 papunktis), nurodyta:

„Spalio 25 dieną užsienio reikalų ministras G. L. susitiko su Vietnamo premjeru P. M. C. Lietuvos diplomatijos vadovas teigė, kad bendradarbiavimo ryšiai ekonomikoje, energetikoje, išmaniųjų technologijų srityse stiprėja.“

„Džiaugiuosi, kad mūsų dvišalė prekyba sparčiai auga. Nuo aukštųjų technologijų iki energijos ir maisto produktų mūsų įmonės atranda Vietnamą ir yra pasiruošusios įsitvirtinti rinkoje. Tai aiškus įrodymas, kad geografiniai atstumai neturi reikšmės, kai sutinki atsakingą ir patikimą partnerį“, – sakė G. L.

Vietnamas – svarbi rinka Lietuvos žemės ūkio produktams. Ministras paprašė Vietnamo premjero paspartinti sprendimus išduodant leidimus importuoti jautieną ir kiaušinių produktus į Vietnamą.

G. L. – pirmasis Lietuvos užsienio reikalų ministras, kuris lankosi Vietname.

Būtina pažymėti, kad Vietnamą iki šiol valdo Komunistų partija, įkurta 1930 metais. Su Kinija Lietuvos URM ir valdantieji politikai susipyko dėl vertybių, dėl demokratijos. Buvo daug skambių pareiškimų, kad Kinija ne demokratinė, diktatūra, komunistinė ir t.t.

Keista, tačiau su Vietnamu Lietuvos URM ir valdantieji bendrauja, nors nuo Kinijos skiriasi tik dydžiu ir kad neturi Taivano problemos. Realiai tai ne demokratinė, kitomis vertybėmis paremta sistema ir valstybė. Su Lietuva neturi bendrumo.

Suprantama, kad Kinija – strateginis JAV konkurentas pasaulyje. Gi Vietnamas per mažas tokiu būti. Kadangi URM yra svarbu JAV draugystė, tai gal čia veikia principas – jei tu mano draugo draugas, tuomet ir mes būsime draugais.

1. Tai kodėl URM bendrauja su Vietnamu?

2. Ar buvo keltas reikalavimas demokratijoms vertybėms vizito metu?

3. Jei Vietnamas turėtų savo Taivanį kaip Kinija, tuomet URM nebendrautų?“

4.2. Ministerijos 2023 m. spalio 30 d. atsakyme Pareiškėjui (pažymos 2.2 papunktis) nurodyta:

„[...]

Vadovaujantis Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėmis, Jūsų paklausimas turi būti pasirašytas.

Prašytume atsiųsti pasirašytą paklausimą, taip pat jame nurodyti savo vardą ir pavardę.“

4.3. Pareiškėjo 2023 m. spalio 30 d. el. laiške, adresuotame Ministerijai (pažymos 2.3 papunktis), nurodyta:

„Siunčiu pasirašytą dokumentą

Būtina pažymėti, kad paklausimai gali būti ir nepasirašyti, tai biurokratinis formalumas, ypač, kai klausama bendrų klausimų.

Bet aš pasirašiau, jei tai padės nagrinėjant raštą.

Siunčiu dar kartą.“

5. Siekdama išsiaiškinti pirmiau aprašytas aplinkybes, Seimo kontrolierė 2023 m. gruodžio 29 d. raštu Nr. 4D-2023/1-1250/3D-10 kreipėsi į Ministeriją, prašydama pateikti informaciją ir ją pagrindžiančius dokumentus, reikalingus tyrimui atlikti.

6. Ministerijos 2024 m. sausio 16 d. rašte Nr. (20.4.1E)3-248 Seimo kontrolierei nurodyta ši informacija, patvirtinta atitinkamais dokumentais:

6.1. „X (toliau – Pareiškėjas) 2023 m. spalio 27 d. paklausimas elektroniniu paštu (toliau – Paklausimas) Ministerijoje buvo gautas 2023 m. spalio 27 d.

Reikalavimus, kuriuos turi atitikti asmenų prašymai ir skundai, teikiami viešojo administravimo subjektams, nustato Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 (toliau – Taisyklės).“

6.2. „Taisyklių 23.1 papunktis nustato, kad prašyme ar skunde turi būti fizinio asmens vardas, pavardė ir (ar) kita įstatymuose ar jų pagrindu priimtuose teisės aktuose nustatyta informacija, būtina siekiant asmenį identifikuoti arba patikrinti prašymo ar skundo autentiškumą. Pastebėtina, kad kompiuterio IP adresas nėra tinkamas būdas prašymą ar skundą teikiančiam asmeniui identifikuoti.

Įšimtis dėl reikalavimo registruoti gautą prašymą ar skundą ir identifikuoti prašymą ar

skundą pateikusį asmenį numatyta Taisyklių 18 punkte. Ji taikoma prašymams ar skundams, pateiktiems žodžiu, į kuriuos galima atsakyti arba kuriais galima išspręsti asmeniui rūpimus klausimus iš karto arba ne vėliau kaip artimiausią institucijos darbo dieną, nepažeidžiant asmenų ar institucijos interesų. Su tokiais prašymais ar skundais besikreipiantys asmenys prašymą ar skundą priimančio institucijos darbuotojo sprendimu gali būti neidentifikuojami, jeigu institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo nenustato kitaip. Pareiškėjas kreipėsi raštu ir jo prašomą informaciją pateikti reikia daugiau laiko, nei prašymo pateikimo diena ar artimiausia kita institucijos darbo diena, todėl jo Paklausimui minėta išimtis netaikoma.“

6.3. „Taisyklių 24.5 papunktyje nustatytas reikalavimas, kad prašymas ar skundas raštu turi būti pasirašytas prašymą pateikusio asmens arba jo atstovo. Kai teikiant prašymą naudojamos elektroninių ryšių priemonės, turi būti pateikta pasirašyto prašymo skaitmeninė kopija arba prašymas turi būti pasirašytas kvalifikuotu elektroniniu parašu, atitinkančiu Reglamente (ES) 910/2014 nustatytus reikalavimus, arba suformuotas tokiu būdu, kuris leidžia prašymą ar skundą teikiantį asmenį identifikuoti arba patikrinti prašymo ar skundo autentiškumą.

Vadovaudamasi Taisyklių 40 punktu, Ministerija 2023 m. spalio 30 d. Pareiškėją informavo, kad Paklausimas neatitinka Taisyklių reikalavimų ir, konkrečiai nurodydama Paklausimo trūkumus, Pareiškėjui pasiūlė juos ištaisyti (nurodyti Pareiškėjo vardą ir pavardę ir pasirašyti prašymą).

Ministerijos informacija apie Paklausimo trūkumus Paklausėjui buvo pateikta kitą darbo dieną po Paklausimo pateikimo dienos iš įgalioto Ministerijos darbuotojo naudojamos elektroninio pašto dėžutės. Pareiškėjas trūkumus ištaisė ir 2023 m. spalio 30 d. Ministerijai pateikė Paklausimą, atitinkantį teisės aktų reikalavimus.

Pažymėtina, kad Ministerija nėra gavusi jokių Pareiškėjo registruotu paštu siųstų dokumentų.“

6.4. „Ministerija į Paklausimą Pareiškėjui atsakė 2024 m. sausio 12 d. raštu Nr. (20.4.1E)3-190 „Dėl paklausimo“ [...] (toliau – Ministerijos atsakymas). Ministerijos atsakyme pateikta informacija pagal Pareiškėjo paklausimą [...] nurodytus klausimus.“

6.5. „Pripažįstame ir apgailestaujame, kad atsakydama Pareiškėjui Ministerija praleido Viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 4 dalyje nustatytus terminus. Pareiškėjui skirtame atsakyme Ministerija taip pat nurodė apgailestaujanti, kad informacijos pateikimas užtruko.

Į Paklausimą nebuvo laiku atsakyta dėl žmogiškųjų faktorių, atsižvelgiant į praėjusių metų pabaigoje padidėjusį darbo krūvį. Papildomai skirta laiko identifikuoti Pareiškėją ir įsitikinti, ar gautasis laiškas atitinka kibernetinio saugumo reikalavimus. Pažymėtina, kad Ministerija siekia užtikrinti atsakymų į asmenų paklausimus pateikimą įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais, apie tokį poreikį nuolat primenama administracijos padalinių vadovams ir skelbiama kasdienės Ministerijos informacijos posistemyje.“

7. Ministerijos 2024 m. sausio 12 d. rašte Nr. (20.4.1E)3-190, adresuotame Pareiškėjui (pažymos 6.4 papunktis), nurodyta:

„Dėkojame Jums už susidomėjimą Indijos ir Ramiojo vandenynų regionu ir Lietuvos dvišaliais santykiais su Vietnamu. Apgailestaujame, kad atsižvelgiant į padidėjusį darbo krūvį praėjusių metų pabaigoje, atsakymas į Jūsų 2023 m. spalio 30 d. raštą užtruko.

Atsakydami į Jūsų klausimus, teikiame šią informaciją. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2023 m. liepos 5 d. pritarė Lietuvos Indijos ir Ramiojo vandenynų regiono strateginėms gairėms „Už saugesnę, atsparesnę ir ekonominę augimą užtikrinančią ateitį“ (toliau – Strateginės gairės). Strateginės gairės parengtos įgyvendinant Vyriausybės programą, kurioje numatyta plėtoti ryšius su Rytų Azijos valstybėmis bei aktyvinti ekonominę diplomatiją ir atverti Lietuvos eksportuotojams naujų galimybių šiame regione. Strateginėmis gairėmis taip pat siekiama prisidėti prie Europos Sąjungos Indijos ir Ramiojo vandenynų (toliau – IVR) strategijos įgyvendinimo.

Strateginių gairių preambulėje pabrėžiama išaugusi IRV regiono strateginė reikšmė pasaulio geopolitiniams ir ekonominiams procesams. Kaip viena iš svarbiausių veikėjų įvardijama Pietryčių Azijos šalių asociacija (toliau – ASEAN), kuriai priklauso ir svarbų vaidmenį joje atlieka Vietnamas. Pažymėtina, kad Vietnamas yra įtrauktas į Lietuvos Respublikos prioritetinių eksporto

ir bendradarbiavimo inovacijų srityje rinkų sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2022 m. lapkričio 17 d. įsakymu Nr. 4-1119. Atitinkamai dvišalio bendradarbiavimo plėtra yra siekiama toliau stiprinti strateginio eksporto rinkų diversifikavimą. Tad pagrindinis Lietuvos bendradarbiavimo su ASEAN nare Vietnamu siekis – ekonominis bendradarbiavimas.

2023 m. spalio 24–26 d. įvykusio užsienio reikalų ministro G. L. vizito Vietname metu siekta sustiprinti dvišalį ekonominį bendradarbiavimą. Taip pat Vietnamo atstovams pristatytos Strateginės gairės.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

8. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo:

12 straipsnis. Seimo kontrolierių tiriami skundai – „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje.

[...].“

22 straipsnis. Seimo kontrolieriaus sprendimai – „1. Seimo kontrolierius, atlikęs tyrimą, priima sprendimą:

[...]

3) nutraukti skundo tyrimą.

[...].

3. Skundo tyrimas nutraukiamas, jei tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės arba, tarpininkaujant Seimo kontrolieriui, skunde keliamos problemos išsprendžiamos gera valia, taip pat kitais šio įstatymo nustatytais atvejais.“

9. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo:

10 straipsnis. Administracinių sprendimų priėmimas – „1. Administracinius sprendimus priimti turi teisę tik viešojo administravimo subjektai, turintys šio įstatymo nustatyta tvarka jiems suteiktus įgaliojimus.

[...]

3. Viešojo administravimo subjektai administracinius sprendimus gali priimti savo iniciatyva arba gavę asmenų prašymus ar skundus.

4. Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos. Jeigu prašymas ar skundas gautas po darbo valandų, poilsio ar šventės dieną, jo gavimo diena laikoma po jos einanti darbo diena. Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą administracinis sprendimas negali būti priimtas, viešojo administravimo subjektas šį terminą gali pratęsti ne ilgiau kaip 10 darbo dienų. Asmeniui apie tokį termino pratęsimą per 5 darbo dienas nuo sprendimo pratęsti terminą priėmimo dienos pranešama raštu ir nurodomos pratęsimo priežastys.

[...].“

11 straipsnis. Prašymų ir skundų administraciniam sprendimui priimti pateikimas ir nagrinėjimas – „1. Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles.

2. Prašymas ar skundas gali būti pateiktas per E. pristatymo sistemą, kitomis elektroninių ryšių priemonėmis, paštu, kreipiantis asmeniškai arba per atstovą. [...].

[...].“

Tyrimo išvados

10. Esminis Pareiškėjo Skunde keliamas klausimas – kodėl Ministerija per teisės aktuose

nustatytą terminą nepateikė jam atsakymo į jo 2023 m. spalio 27 d. (patikslintas 2023 m. spalio 30 d.) kreipimąsi (pažymos 2 punktą).

Vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo nuostatomis, pacituotomis šios pažymos 9 punkte, viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos, o kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą administracinis sprendimas negali būti priimtas, viešojo administravimo subjektas šį terminą gali pratęsti ne ilgiau kaip 10 darbo dienų, apie tokį pratęsimą informuodamas asmenį raštu ir nuroydamas pratęsimo priežastis.

Seimo kontrolierė Pareiškėjo Skundą gavo 2023 m. gruodžio 19 d. (pažymos 1 punktą) ir 2023 m. gruodžio 29 d. kreipėsi į Ministeriją (pažymos 5 punktą), prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. Pažymėtina, kad Ministerija 2024 m. sausio 16 d. raštu pateikė Seimo kontrolieriui paaiškinimus dėl Skundo aplinkybių (pažymos 6 punktą) ir 2024 m. sausio 12 d. raštu Nr. (20.4.1E)3-190 pateikė Pareiškėjui atsakymą į jo 2023 m. spalio 30 d. kreipimąsi (pažymos 7 punktą).

Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstaigos įstatymo 22 straipsnio nuostatomis (pažymos 8 punktą), jeigu tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės arba, tarpininkaujant Seimo kontrolieriui, skunde keliamos problemos išsprendžiamos gera valia, skundo tyrimas nutraukiamas. Atsižvelgiant į šias įstatymo nuostatas ir į tai, kad Pareiškėjui pateiktas Ministerijos atsakymas, Seimo kontrolierė priima sprendimą nutraukti Skundo tyrimą.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

11. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia Skundo tyrimą nutraukti.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė